

BIBLIOGRAFIA

K. Krajewski, *Piśmiennictwo polskie od średniowiecza do oświecenia*. Podręcznik dla klasy I liceum o profilu humanistycznym. Warszawa 1976.

K. Krajewski, *Średniowiecze-oświecenie*. Podręcznik literatury dla klasy I szkół średnich. Warszawa 1981.

E. Sawrymowicz, St. Makowski, Z. Libera, *Romantyzm*. Podręcznik literatury polskiej dla klasy II szkół średnich. Warszawa 1978.

St. Jerschina, Z. Libera, E. Sawrymowicz, *Literatura polska okresu romantyzmu*. Podręcznik dla klasy II liceum ogólnokształcącego oraz techników i liceów zawodowych. Warszawa 1972.

A. Nofer-Ładyka, *Literatura polska okresu pozytywizmu*. Podręcznik dla klasy II liceum ogólnokształcącego oraz techników i liceów zawodowych. Warszawa 1976.

J. Z. Jakubowski, *Literatura polska okresu Młodej Polski*. Podręcznik dla klasy III liceum ogólnokształcącego oraz techników i liceów zawodowych. Warszawa 1972.

R. Matuszewski, *Literatura polska lat 1918—1939*. Podręcznik dla klasy III liceum ogólnokształcącego oraz klasy IV techników i liceów zawodowych. Warszawa 1984.

R. Matuszewski, *Współczesna literatura polska*. Podręcznik dla klasy IV liceum ogólnokształcącego. Warszawa 1984.

R E C E N Z J E

P. B. DIRKSEN, *The Transmission of the Text in the Peshitta manuscripts of the Book of Judges* (Monographs of the Peshitta Institute I), Leiden 1972, XVIII, s. 112, 2fig., 2 tabl.

Instytut Peszity (Peshitta Institute) w Lejdzie przygotowujący wydanie krytyczne Peszity ST wydaje monografie omawiające problemy syryjskiej wersji ST. Dotychczas ukazały się trzy tomy. Autorem monografii, która rozpoczyna nową serię wydawniczą jest Peter Berend Dirksen, urodzony w Doetinchen w 1928 r. Jego rozprawa ukazała się oddzielnie w 1971 r., a w następnym roku ponownie jako pierwszy tom omawianej serii. Recenzji dokonujemy na podstawie pierwszego wydania rozprawy, którą autor ofiarował pisaćemu. Rozprawę doktorską napisał Dirksen pod kierunkiem twórcy Instytutu Peszity, prof. P. A. H. de Boera. Monografia składa się z wstępu (IX—XII), wykazu rękopisów (XIII—XIV), wykazu książek i artykułów cytowanych (XV—XVI), skrótów (XVII) oraz części I

(1—26), części II (27—99), epilogu (1000—108), indeksu miejsc (109—111) i indeksu autorów cytowanych (111).

We wstępie autor zaznacza, że studium jego bazuje na materiale, który ukaże się w przyszłym wydaniu Peszitty. Faktycznie Dirksen wydał tekst krytyczny Peszitty do księgi Sędziów w 1978 roku. Natomiast palimpsesty z British Museum zostały wyłączone z tego studium ze względu na zły stan zachowania. Wykaz rękopisów potwierdza gruntowność studium, gdyż autor uwzględnił ważniejsze biblioteki świata, takie jak: British Museum, Bibliothèque National, Bibliotekę Watykańską, biblioteki uniwersytetów w Oxford, Cambridge, Jerozolimie i innych.

Część I zawiera listę rękopisów wykorzystanych w rozprawie. List obejmuje 53 rękopisy które zdaniem autora są najważniejsze.

Część I kończy lista frekwencyjna zawierająca osobliwości w rękopisach, takie jak prefigowane bet, dalet, waw, lamed, finale waw w formach perfektywnych, opuszczenia, dodatki, inne słowa i różne warianty. Z listy frekwencyjnej wynika, że najwięcej osobliwości, bo 198 zawiera rękopis 17a3 = Oxford, Bodleian Library, Bod. Or. 141, a najmniej, bo tylko 1 rękopis 17c1 = Mosul, Library of the Chaldean Patriarchate 112.

Część II rozprawy dzieli się na pięć rozdziałów: rękopisy najstarsze, zachodnie, wschodnie, wschodnie i zachodnie oraz masoreckie. Dirksen omawiając stosunek rękopisów zachodnich do wschodnich stwierdza, że nie można dokładnie podać liczby rękopisów zachodnich, które reprezentują typ zupełnie różny od rękopisów wschodnich. W zakończeniu autor podaje, że pierwszorzędym celem tego studium było przebadanie relacji między rękopisami syryjskimi księgi Sdz a historią tekstu Peszity ST. Zauważa nadto, że niniejsze studium inspirowane jest dwiema dalszemi, a mianowicie: jedno — studium techniki translacyjnej Peszity wobec tekstu hebrajskiego i drugie — relacja Peszity do innych starożytnych przekładów księgi Sdz. Dirksen ważność tekstu Peszity widzi w tym, że w tych fragmentach, gdzie jest zgodna z LXX może sugerować tekst hebrajski różny od prezentowanego przez masoretów.

Praca Dirksena cieszy się przejrzystością i klarownością wykładu. Autor wnikliwie przebadał rękopisy syryjskie księgi Sdz i dokonał systematyzacji.

Mając na uwadze fakt, że ostatnią pracę na ten temat napisał A. Lazarus w 1901 roku pt. *Zur syrischen Übersetzung des Buches der Richter* to monografia Dirksena stanowi trwały wkład w badania tekstu Peszity księgi Sędziów.

Kraków

KS. JERZY WOŹNIAK CM

PESHITTA. *The Old Testament in Syriae according to the Peshitta Version*. Edited on Behalf of the International Organization for the Study of the Old Testament by the Peshitta Institute Leiden.

Part I, 1 — Preface. *Genesis, Exodus*, Leiden 1977, XIV, XIII, 219 p.

Księgi Genesis i Exodus rozpoczynają wspaniałą serię tomów wydania krytycznego Peszitty ST pod auspicjami Międzynarodowej Organizacji do badań nad ST (IOSOT) aczkolwiek nie chronologicznie, gdyż pierwszy tom ukazał się w 1972 r. jako część 4, tom 6. Tego krytycznego opracowania, pierwszego zarazem w historii tekstu syryjskiego Peszitty, podjął się specjalnie założony do tego celu Peshitta Institute w Lejdzie, którym od r. 1959 do r. 1981 kierował prof. P. A. H. de Boer. Od r. 1981 na czele Instytutu stoi prof. J. Mulder, który przygotował do druku tekst syryjski księgi Ezechiela.